

คำนำ

เอกสารประกอบการสอนนี้มีไว้สำหรับให้นักศึกษาได้ใช้ประกอบการเรียนการสอน รายวิชาการเมืองการปกครองไทยและกฎหมายเบื้องต้น โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ การเมืองการปกครอง รูปแบบการปกครอง วิวัฒนาการการปกครองของไทย สถาบันและ กระบวนการทางการเมืองการปกครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทางสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ โดยคณาจารย์ใน สาขาวิชาฯ ผู้บรรยายร่วมในรายวิชานี้ ได้ปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความทันสมัย ต่อเหตุการณ์และกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงได้พยายามรวบรวมนำมาประกอบเป็นเอกสาร และเพื่อให้นักศึกษาผู้เรียนในรายวิชานี้ได้ศึกษาเพิ่มเติม อีกทั้งเนื้อหาในเอกสารประกอบการ สอนนี้ส่วนหนึ่งได้นำเนื้อหาที่มีอยู่ในเอกสารประกอบการสอนในรายวิชาการเมืองไทยในกระแส โลกาภิวัตน์ และรายวิชาการเมืองการปกครองไทย ฉบับปี 2558 ซึ่งคณาจารย์ในสาขาวิชารัฐ ประศาสนศาสตร์ได้ช่วยกันรวบรวมเรียบเรียงไว้ประกอบการสอนในรายวิชาและพัฒนาปรับปรุง เนื้อหาในทุกปีการศึกษาดังกล่าว

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และนักวิชาการทั้งหลาย ที่ได้ นำมาอ้างอิงในบทบรรณานุกรมท้ายเล่ม หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้เอกสาร เล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นสาขาวิชาฯ มีความยินดีและขอน้อมรับไมตรีจิตถ้อยมิตรทาง วิชาการทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มิถุนายน 2563

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ.....	ค
สารบัญรูปภาพ	จ
แผนบริหารการสอน	ช
บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐและนิติรัฐ.....	1
ความหมายของรัฐ.....	2
องค์ประกอบของรัฐ.....	4
ทฤษฎีกำเนิตรัฐ.....	8
นิติรัฐ.....	21
สรุป.....	25
แบบฝึกหัดท้ายบท.....	27
เอกสารอ้างอิง	29
บทที่ 2 รูปแบบการปกครอง	31
การจำแนกรูปแบบการปกครอง.....	31
รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย.....	35
ประเภทของประชาธิปไตย.....	38
รูปแบบของรัฐบาลในการปกครองแบบประชาธิปไตย	42
รูปแบบการปกครองแบบเผด็จการ	52
สรุป.....	55
แบบฝึกหัดท้ายบท.....	57
เอกสารอ้างอิง	59
บทที่ 3 วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย	61
การเมืองการปกครองสมัยกรุงสุโขทัย	61
การเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา	67
การเมืองการปกครองสมัยกรุงธนบุรี.....	76
การเมืองการปกครองสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	79
สรุป.....	94
แบบฝึกหัดท้ายบท.....	97
เอกสารอ้างอิง	99
บทที่ 4 สถาบันทางการเมือง.....	101
ความหมายของสถาบันการเมือง.....	101
สถาบันพระมหากษัตริย์	103
สถาบันนิติบัญญัติ	109
สถาบันบริหาร.....	115

สถาบันตุลาการ	120
สรุป	124
แบบฝึกหัดท้ายบท	125
เอกสารอ้างอิง	127
บทที่ 5 สิทธิและเสรีภาพ	129
ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ	129
ประเภทของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ	135
หลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ	141
องค์กรที่ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ	144
แนวคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักความเสมอภาค	147
สิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญไทย	150
สรุป	152
แบบฝึกหัดท้ายบท	153
เอกสารอ้างอิง	155
บทที่ 6 การมีส่วนร่วมทางการเมือง	157
ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	157
วัฒนธรรมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	167
การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญไทย	176
สรุป	180
แบบฝึกหัดท้ายบท	183
เอกสารอ้างอิง	185
บรรณานุกรม	187
แบบทดสอบท้ายเล่ม	193

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1 แนวคิดด้านรัฐและสถาบันทางการเมืองการปกครอง	1
ภาพที่ 2 รูปแบบของอำนาจรัฐ	2
ภาพที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับรัฐ	3
ภาพที่ 4 องค์ประกอบร่วมกันของรัฐ	5
ภาพที่ 5 ทฤษฎีการกำเนิดรัฐ	8
ภาพที่ 6 พัฒนาการของรัฐในยุคต่างๆ	13
ภาพที่ 7 การเปลี่ยนแปลงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19	16
ภาพที่ 8 การปกครอง 6 รูปแบบของอริสโตเติล	32
ภาพที่ 9 การปกครองแบบประชาธิปไตย แบ่งเป็น 5 ลักษณะ	36
ภาพที่ 10 รูปแบบรัฐบาลในระบบรัฐสภา	42
ภาพที่ 11 อำนาจหน้าที่ของประธานาธิบดี	46
ภาพที่ 12 ความแตกต่างระหว่างรูปแบบรัฐสภาและรูปแบบประธานาธิบดี	48
ภาพที่ 13 หลักการของการปกครองแบบอำนาจนิยม	52
ภาพที่ 14 ลำดับชั้นการปกครองบ้านเมืองของอาณาจักรสุโขทัย	66
ภาพที่ 15 ลักษณะสำคัญของการปกครองสมัยอยุธยา	68
ภาพที่ 16 บรรดาศักดิ์ชั้นยศขุนนางสมัยอยุธยา	73
ภาพที่ 17 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ	130

แผนบริหารการสอน
0002502 การเมืองการปกครองไทยและกฎหมายพื้นฐานสำหรับชีวิต
Thai Politics and Introduction to Law for Life
จำนวน 3 หน่วยกิต 3(3-0-6)

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง หน้าที่ของรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน สิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญ กระบวนการทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

มีความเข้าใจความหมายแนวคิดด้านการเมืองการปกครองความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐและนิติรัฐ ลักษณะรูปแบบการปกครองของประเทศที่เป็นประชาธิปไตยและเผด็จการ วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองไทย สถาบันทางการเมืองของประเทศไทย สิทธิและเสรีภาพตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไทย

การประเมินผล / คะแนน

1. คะแนนระหว่างภาคเรียน (60%)

- ประเมินจากการเข้าเรียน 10 คะแนน
- รายงานที่ได้รับมอบหมาย 10 คะแนน
- การสอบระหว่างภาคเรียน 20 คะแนน

2. คะแนนปลายภาค (40%)

- การสอบปลายภาคเรียน 40 คะแนน

3. เกณฑ์การประเมินผล

80-100 = A	65-69 = C+	50-54 = D
75-79 = B+	60-64 = C	0-49 = E
70-74 = B	55-59 = D+	ขาดส่งงาน , ขาดสอบ = I

เงื่อนไขการเรียน มีดังนี้

1. เข้าเรียนและร่วมกันอภิปรายในห้องเรียนอย่างน้อย 80%
2. เตรียมพร้อมก่อนเข้าเรียน โดยศึกษาจากประมวลการสอนและเอกสารประกอบการสอนรายวิชา

กิจกรรมการเรียนการสอน

ครั้งที่ / สัปดาห์	เรื่อง	ผู้บรรยาย
1	บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐและนิติรัฐ	คณาจารย์สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
2	บทที่ 2 รูปแบบการปกครอง	
3	บทที่ 3 วิวัฒนาการการปกครองไทย (1)	
4	บทที่ 3 วิวัฒนาการการปกครองไทย (2)	
สอบกลางภาค		
5	บทที่ 4 สถาบันทางการเมือง (1)	

6	บทที่ 4 สถาบันทางการเมือง (2)	
7	บทที่ 5 สิทธิและเสรีภาพ	
8	บทที่ 6 การมีส่วนร่วมทางการเมือง	
สอบปลายภาค		

<p>กิจกรรมการเรียนรู้การสอน</p> <p>1.วิพากษ์วิจารณ์ – สัมมนากลุ่ม</p> <p>2.บรรยาย - power pointและสื่อต่างๆ</p> <p>3.กรณีศึกษา – รายงาน</p> <p>การมอบหมายงาน</p> <p>1.การจัดอภิปรายกลุ่มย่อย</p> <p>2.การจัดทำรายงานเดี่ยวและรายงานกลุ่ม</p>	<p>สื่อการสอน</p> <p>1. power point</p> <p>2.ข้อมูลข่าวสารทาง Internet,สื่อต่างๆ เกี่ยวข้องกับข่าวสารบ้านเมืองปัจจุบันและ สอดคล้องกับรายวิชา</p> <p>3.เอกสารประกอบการสอนวิชาการเมือง การปกครองไทยและกฎหมายพื้นฐาน สำหรับชีวิต</p> <p>4. สื่อสิ่งพิมพ์,VDO,บทความเกี่ยวกับการ เมืองไทย</p>
--	--

เอกสารประกอบการสอน

1. เอกสารและตำราหลัก

คมขำ สิ้นสุรัตน์. (2535). **ประวัติศาสตร์การปกครองไทยสมัยสุโขทัย-เปลี่ยนแปลง**

การปกครองพ.ศ. 2475 บุรีรัมย์ :วิทยาลัยครูบุรีรัมย์.

จุมพล หนีพานิช วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวันและโกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์. (2534).**เอกสารการสอน**

ชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองของไทย. (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ธีระ ศรีธรรมรักษ์ และคณะ. (2544). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป.** กรุงเทพฯ :

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประจักษ์ พันธุ์ชูเพชร. (2543). **การเมืองการปกครองของไทย.**(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ :

มายด์ พับลิชชิ่งจำกัด.

มานิตย์ จุมปา และคณะ. (2546). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย.** (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2540).**วิวัฒนาการการเมืองไทยการปกครองไทย.** (พิมพ์ครั้งที่ 5).กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาพร วิชัยรัมย์. (2553). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 2500102 สังคมวัฒนธรรม**

การเมืองไทย.บุรีรัมย์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (อัดสำเนา).